teatr

IM • W • HORZYCY

TORUŃ

FRYDERYK ENGELS

BYŁ TO NAJWIĘKSZY POSTĘPOWY PRZEWRÓT, JAKI LUDZKOŚĆ DO OWYCH CZASÓW KIEDYKOLWIEK PRZEŻYŁA, EPOKA, KTÓRA WYMAGAŁA OLBRZYMÓW I OLBRZYMÓW ZRODZIŁA – OLBRZYMÓW MYŚLI, NAMIĘTNOŚCI, CHARAKTERU, WSZECHSTRONNOŚCI I WIEDZY. RENESANS ZRODZIŁ LEONARDA DA VINCI, RAFAELA, MICHAŁA ANIOŁA, RABELAIS'EGO, CERVANTESA, GIORDANA BRUNO, MONTAIGNE'A, KOPERNIKA I WIELU INNYCH TYTANÓW MYŚLI I SZTUKI. POTĘGĘ MYŚLI I WIELOSTRONNĄ ERUDYCJĘ POSIADALI I TOMASZ MORUS, I FRANCISZEK BACON. POTĘGĄ MYŚLI, NAMIĘTNOŚCIĄ UCZUĆ, WIELOSTRONNOŚCIĄ, DAREM SZEROKIEGO UJMOWANIA W SWEJ TWÓRCZOŚCI RÓŻNORODNYCH ZJAWISK ŻYWEJ RZECZYWISTOŚCI ODZNACZAŁ SIĘ SZEKSPIR – TYTAN ZRODZONY PRZEZ EPOKĘ RENESANSU.

(Ze wstępu do „Dialektyki przyrody")

M. MOROZOW

Okresy twórczości Szekspira

Nie licząc dwóch poematów („Wenus i Adonis" i „Lukrecja") oraz sonetów, pełne wydanie utworów Szekspira zawiera trzydzieści siedem dramatów (licząc każdą część „Henryka IV" i „Henryka VI" za samodzielną sztukę). Liczbę tę jednak przyjmować należy z poważnym zastrzeżeniem. Historyczna kronika „Henryk VIII" (1612), zdaniem najbardziej autorytatywnych badaczy współczesnych, napisana jest przez Johna Fletchera. Szekspir brał w jej tworzeniu prawdopodobnie bardzo skromny udział. W początku swej teatralnej działalności Szekspir zapewne jedynie opracowywał cudze sztuki przed ich wystawieniem na scenie („cerował sztuki", jak mówiono wówczas). Pierwsza część historycznej kroniki „Henryk VI" była, jak się zdaje, opracowana przez Szekspira w roku 1591 (niektórzy badacze skłonni są w ogóle odrzucać autorstwo Szekspira, gdy chodzi o część pierwszą „Henryka VI"). Tragedia „Tytus Andrónikus" (1593 r.), jak przypuszczają badacze, napisana była przez George'a Peele'a i została zapewne tylko z lekka opracowana przez Szekspira. Wreszcie niektórzy szekspirolodzy negują autorstwo Szekspira w pierwszych dwóch aktach sztuki „Perykles".

Twórczą drogę Szekspira, jako dramatopisarza, począwszy od roku 1590 i kończąc na roku 1612, w którym napisał on swą ostatnią sztukę „Burzę", podzielić można na trzy duże okresy: Okres pierwszy – 1590 do 1601, okres drugi – 1601–1608, okres trzeci – 1608 do 1612.

Oczywiście podział taki jest względny i przybliżony. Jest jednak usprawiedliwiony wewnętrznym rozwojem twórczości Szekspira.

Na swoją twórczą drogę wkroczył pod jaskrawym słońcem Renesansu. W pierwszym okresie napisał on tryskające życiem wesołe komedie: „Komedia omyłek" (1592),

„Poskromienie złośnicy" (1593), „Dwaj panowie z Werony" (1594), „Sen nocy letniej" (1593), „Wesołe kobiety z Windsoru" (1597), „Wiele hałasu o nic" (1598), „Jak wam się podoba" (1599), „Wieczór trzech króli" (1600). Przeważają w nich jasne słoneczne barwy. Nawet historyczne kroniki prowadzą w „Henryku IV" i „Henryku V" do optymistycznego zakończenia: do zwycięstwa króla nad reakcyjnymi, feudalnymi lordami, pragnącymi utrzymać kraj w feudalnym rozdrobnieniu, doprowadzają do triumfu króla Henryka V, którego Szekspir maluje jako idealnego, ze swego punktu widzenia, bliskiego ludowi władcę. Jakkolwiek w zakończeniu tragedii „Romeo i Julia" (1595) mówi się, iż „nie ma smutniejszej opowieści na świecie", lecz i w tej sztuce wiele jest tej wiosennej, młodej, rześkiej atmosfery, tak typowej dla pierwszego okresu twórczości Szekspira. Przypomnijmy choćby świetnego Mercutia i wesołą mamkę Julii. Pierwszy okres można nazwać *Optymistycznym*.

Jeżeli Szekspir – wielki dramaturg i poeta Renesansu, całą istotą swej twórczości zwrócony był przeciwko średniowieczu z jego feudalnym uciskiem, to również rozwijające się kapitalistyczne warunki nie odpowiadały i nie mogły odpowiadać jego wysokim humanistycznym ideałom. Tragicznym poczuciem bólu z powodu niedoskonałości świata przeniknięte są najpoważniejsze utwory drugiego okresu jego twórczości. Nad twórczością Szekspira jakby zbierają się czarne chmury. Jego humanistyczne ideały zderzają się z otaczającym go „chaotycznym światem", że użyjemy tu słów Hamleta. Szekspir pisze swe wielkie tragedie: „Hamlet" (1601), „Otello" (1604), „Król Lear" (1605), „Makbet" (1605). W roku 1608 Szekspir tworzy tragedię „Tymon Ateńczyk"; w której piętnuje przekleństwem zgubną władzę złota nad ludźmi. Drugi okres można nazwać *tragicznym*.

W ostatnim, trzecim okresie swej twórczości Szekspir znajduje wyjście z tragicznego ślepego zaułka. Znajduje je w romantycznym, baśniowym marzeniu. Pisze „Cymbelina" (1609), „Zimową opowieść" (1610) i ostatnie swe dzieło „Burzę" (1612), którą można określić jako swoistą utopię Szekspira, pełną wiary w nadchodzącą przyszłość ludzkości. Trzeci okres można nazwać *romantycznym*.

(„Szekspir")

WILIAM SZEKSPIR

WESOŁE KUMOSZKI Z WINDSORU

(THE MERRY WIVES OF WINDSOR)

Przekład: KRYSTYNA BERWIŃSKA

OSOBY:

SIR JOHN FALSTAFF	TADEUSZ TUSIACKI
FENTON (młody szlachcic)	KRZYSZTOF ZIEMBIŃSKI
ROBERT PŁYTEK (sędzia)	STEFAN GOLCZEWSKI
ABRAHAM CHUDEK	BOLESŁAW NOWAK
FORD } (Obywatele Windsoru)	ZYGMUNT WOJDAN
PAGE } (Obywatele Windsoru)	JAN TESARZ
HUGO (walijski proboszcz)	JERZY ERNZ
KAJUS (francuski lekarz)	TADEUSZ PELC
GOSPODARZ GOSPODY „POD PODWIĄZKĄ"	ZBIGNIEW KŁOSOWICZ
PISTOL	JERZY RADWAN
NYM – ŚWITA FALSTAFFA	JÓZEF SADOWSKI
BARDOLF	HENRYK MAJCHEREK
ROBIN	* * *
PIOTR PROSTACZEK (służący Chudka)	WITOLD TOKARSKI
JANEK RUGBY (służący Kajusa)	TOMASZ WITT
PANI FORD	WANDA SLĘZAK
PANI PAGE	RENATA MAKLAKIEWICZ
ANNA PAGE	HELENA WILDA
PANI CHYBKA	SIDONIA BŁASIŃSKA
SŁUŻBA FORDA	

Reżyser:
MARIA D'ALPHONSE

Scenograf:
EWA NAHLIK

Opracowanie muzyczne:
GRZEGORZ KARDAŚ

Asystent reżysera:
JERZY ERNZ

Inaczej zupełnie ujęta jest komedia „Wesołe kobiety z Windsoru" (1597), rodzajowe sceny z życia mieszkańców angielskiej prowincji. Jakkolwiek miejsce akcji w sztuce nazywa się Windsor – gdzie znajduje się jeden z zamków królewskich – w rzeczywistości mamy do czynienia z najbardziej głuchą prowincją, środowiskiem przypominającym raczej Stratford – rodzinne miasto Szekspira.

Pyszałkowaty sędzia Płytek chlubiący się swym stanowiskiem i szlachectwem, jego siostrzeniec, głupi szlachetka Chudziak, typowy niedouczek, blagier i żartowniś, właściciel miejscowego zajazdu kaleczący język angielski, Walijczyk Hugo Ewans, pastor w miejscowym kościele, a zarazem nauczyciel miejscowej szkoły, Francuz, lekarz Kajusz, wesoły pijak, tęgi, zrujnowany rycerz Sir John Falstaff i jego towarzysze, dobroduszny, gościnny, ufny mister Page i podejrzliwy, zazdrosny mister Ford, ich żony, niemłode, lecz żwawe kumoszki, młoda córka zamożnego mieszczucha, Anna Page, zakochana w szlachcicu Fentonie – oto żywe typy Anglii XVI wieku. Główną postacią komedii jest Sir John Falstaff. Według zupełnie prawdopodobnego podania komedia ta napisana została przez Szekspira na zamówienie królowej Elżbiety, której bardzo podobał się Falstaff w szekspirowskim „Henryku IV", królowa wyraziła życzenie zobaczenia go zakochanym. W epoce Szekspira sztuka nazywała się „Zachwycająca i przyjemna komedia o Sir Johnie Falstaffie i o wesołych kobietach z Windsoru" – O Falstaffie jednak pomówimy jeszcze oddzielnie. Wystarczy porównać błyskotliwą, lekką fantystykę „Snu nocy letniej" z mocnymi, rodzajowymi barwami „Wesołych kobiet z Windsoru", aby odczuć bogactwo szekspirowskiej palety.

(„Szekspir")

Inspicjent
STANISŁAW THOMAS

*

Sufler
ANTONINA WOJNIUSZOWA

*

Kierownik techniczny
ELIGIUSZ BARANOWSKI

*

Oświetlenie
BOLESŁAW MAJEWSKI

*

Kierownicy pracowni krawieckich
STEFAN SNOPEK
HELENA SZYMAŃSKA

*

Kierownik pracowni perukarskiej
EUGENIUSZ ORŁOWSKI

*

Kierownik pracowni stolarskiej
JAN SYPEK

*

Kierownik pracowni malarskiej
TEOFIL SZYMKIEWICZ

*

Rekwizytor
MICHAŁ STASZKIEWICZ

*

Brygadier sceny
ALEKSANDER MATRACKI

Toruńskie Zakłady Graficzne
Nr zam. 1149 – 12. 6. 62 – W-13/838 – 2000

Szkice w programie: Ewa Nahlik

CENA ZŁ 3'-